

OSLO STATSADVOKATEMBETER

Postboks 2100 Vika
0125 OSLO
Telefon 22 98 13 00
6336327 2684/21-115/ASC003

PÅTEGNINGSARK**[REDAKERT] – FORSLAG OM TILTALE**

Sendes Riksadvokaten, Postboks 2102 Vika, 0125 OSLO, med forslag om at

[REDAKERT]
settes under tiltale ved **Sør-Rogaland tingrett** for overtredelse av

I Straffeloven (1902) § 233 annet ledd, jf. første ledd

for med overlegg og for å lette eller skjule en annen forbrytelse eller unndra seg straffen for en sådan å ha forvoldt en annens død, og det for øvrig foreligger særdeles skjerpene omstendigheter.

Grunnlag:

Fredag 19. mai 2000 om kvelden i Baneheia i Kristiansand etter forutgående overveielser stakk han Lena Sløgedal Paulsen med kniv i overkroppen og halsen slik at hun døde. Drapet ble begått for å tildekke at han hadde begått seksuelle overgrep mot Lena Sløgedal Paulsen og Stine Sofie Sørstrønen.

II Straffeloven § 223, jf. § 222, jf. straffeloven § 16

for ved å gi uriktige opplysninger til politiet å ha forsøkt å pådra noen en siktelse eller domfellelse. Overtredelsen er grov, særlig på grunn av alvoret i anklagen samt de følgende anklagen kunne ha fått.

Grunnlag:

I politiavhør i oktober og november 2021 forklarte han at Viggo Kristiansen tiltvang seg seksuell omgang med Lena Sløgedal Paulsen og Stine Sofie Sørstrønen, at Kristiansen drepte Lena Sløgedal Paulsen med kniv, og at Kristiansen tvang eller påvirket ham til å utføre et seksuelt overgrep på én av jentene og til å drepe Stine Sofie Sørstrønen. Påstanden om at Kristiansen deltok i Baneheia-forholdene, ble opprettholdt i avhør i mars og juni 2022. Anklagen var uriktig, da [REDAKERT] var alene om de straffbare handlingene. Forsøket på uriktig anklage lyktes ikke, da det ikke ble utferdiget ny siktelse mot Kristiansen, og Kristiansen ble frifunnet for forholdene i Baneheia ved Borgarting lagmannsretts dom av 15. desember 2022.

Straffeloven (1902) § 62 første ledd, straffeloven (1902) § 64 første ledd og straffeloven § 79 bokstav a kommer til anvendelse.

Godkjent digitalt

Andreas Schei (ASC003) 10.11.2023

Påstand om erstatning/oppreisning til Lena Sløgedal Paulsens etterlatte forbeholdes nedlagt.
Påstand om erstatning/oppreisning til Viggo Kristiansen forbeholdes nedlagt.

Begrunnelse for innstillingen

Den gjenåpnede drapssaken

Ved Gjenopptakelseskommissjonens avgjørelse av 15. juni 2023, dok. 19,01,01, ble den frifinnende delen av Kristiansand byretts dom av 1. juni 2001 gjenåpnet for [REDACTED] del. Gjenåpningen gjaldt tiltalebeslutning av 16. februar 2001 post I a), drap eller medvirkning til drap, på Lena Sløgedal Paulsen. Kommisjonen la til grunn at det er sannsynlighetsovervekt for at [REDACTED] er skyldig i henhold til tiltalen. Det var ikke nødvendig for kommisjonen å gjøre en nærmere gradering av sannsynligheten.

Statsadvokaten mener det er bevismessig grunnlag for å ta ut tiltale mot [REDACTED] for drapet på Lena Sløgedal Paulsen. Vi viser til redegjørelsen for bevisene som er gjort i tilrådingen om gjenåpning, dok. 01,103, samt innstillingen i den gjenåpnede saken mot Viggo Kristiansen, dok. 01,96, jf. også riksadvokatens avgjørelse, dok. 01,97.

Bevisituasjonen kan helt kort sammenfattes slik: Det er uomtvistet at [REDACTED] var på åstedet, og at han der begikk drap og voldtekt. Nye DNA-undersøkelser underbygger at han har vært aktiv i håndteringen av også Lena Sløgedal Paulsen, og at han har begått seksuelle overgrep mot begge jentene. Som og riksadvokaten tidligere har påpekt (dok. 01,97), er [REDACTED] forklaring preget av uriktigheter og manglende troverdighet. Viggo Kristiansens rolle på åstedet, slik den er forklart av [REDACTED], lar seg vanskelig forene med teledata og står videre i kontrast til de samlede DNA-funnene. Selv om det også finnes bevismomenter som isolert sett er egnet til å kaste mistanke over Kristiansen, er samtlige bevismomenter fullt ut forenlige med Kristiansens egen forklaring om at han selv skal ha vært hjemme da Baneheia-ugjerningene ble begått. Det samlede bevisbildet peker nå klart mot at [REDACTED] var alene om drapene og de seksuelle overgrepene.

Det er i utgangspunktet lovgivningen på gjerningstidspunktet som skal anvendes. Straffeloven av 2005 vil ikke medføre et gunstigere resultat for [REDACTED], og det innstilles derfor på tiltale for overtredelse av straffeloven (1902), som i den opprinnelige tiltalen. Tiltalen av 2001 gjaldt § 233 første og andre ledd, idet tiltalen la til grunn at handlingen var begått både etter overlegg og for å skjule en annen forbrytelse (overgrepene). Riktignok fant ikke byretten overlegg bevist for [REDACTED] del, men retten domfelte likevel for overtredelse også av andre ledd fordi den la til grunn at handlingen også fra [REDACTED] side ble begått for å skjule en annen forbrytelse.

Det innstilles på tiltale for § 233 første og andre ledd, og da slik at tiltalen omfatter både overlegg og skjulingshensikt. Når det gjelder overlegget, er det på det rene at [REDACTED] har hatt både tid og mulighet til å gjøre overlegninger om drap etter at han tok kontakt med ofrene og fikk dem med seg. Det fremstår som lite nærliggende at [REDACTED] skulle lokke de to med seg, og deretter forgripe seg på begge to uten å ha hatt noen tanker som hva som skulle skje etterpå. Vi viser i den sammenheng til byrettens vurdering av den da antatte hovedmannen, Kristiansen, på side 9 i dom av 1. juni 2001. At drapene også ble begått for å skjule hvem som hadde begått overgrepene, må være åpenbart. Endelig er det lagt til grunn at drapet ble begått under særdeles skjerpene omstendigheter, også det som i den opprinnelige tiltalen. Det er her lagt vekt på den forutgående, langvarige opptakten, den frykt og avmakt som ofrene må ha følt, og den ekstreme kynismen tiltalte har utvist.

Godkjent digitalt

Andreas Schei (ASC003) 10.11.2023

side 2 av 6

Grov uriktig anklage

Anmeldelsen

Anmeldelse for grov uriktig anklage ble mottatt 19. juni i år og er lagt inn som vedleggsak 16112233. Anmeldelsen gjelder [REDAKTERT] anklager mot Viggo Kristiansen for straffbare forhold som Kristiansen ikke hadde begått, nemlig drap på Lena Sløgedal Paulsen, medvirkning til drap på Stine Sofie Sørstrønen, og seksuelle overgrep ved voldtekt mot begge. Kristiansen ble som kjent tiltalt og domfelt i henhold til [REDAKTERT] forklaring. I anmeldelsen er det hevdet at anklagene fra [REDAKTERT], fra de først ble fremsatt i 2000 og frem til og med den nye etterforskningen, er et sammenhengende straffbart forhold som ikke er foreldet, uten at synspunktet er rettslig begrunnet.

Anklagene:

[REDAKTERT] en fremsatte i politiavhør og i by- og lagmannsrett i perioden 2000 til 2002 anklager mot Viggo Kristiansen om at Kristiansen hadde drept Lena Sløgedal Paulsen, hadde forgrepet seg seksuelt på begge jentene, og at han hadde medvirket til [REDAKTERT] drap på Stine Sofie Sørstrønen (endog ved trusler) og medvirket til [REDAKTERT] overgrep på den ene av jentene (også dette ved trusler). De ulike avhørene og forklaringene i retten har skjedd nært i tid, og forklaringene er konsistente når det gjelder Kristiansens påståtte rolle.

De samme anklagene ble i store trekk fremmet i avhør i oktober og november 2021 etter at saken var blitt gjenåpnet. Det ble også tatt avhør i mars og juni 2022, der [REDAKTERT] uttrykkelig og underforstått viste til Kristiansens deltakelse i Baneheia-forholdene, uten at handlingene ble beskrevet.

Mellom forklaring avgitt i Agder lagmannsrett i 2002 og i politiavhør i 2021 har ikke [REDAKTERT] forklart seg om Baneheia-forholdene verken for domstol, politi eller annen offentlig myndighet. På side 2 i anmeldelsen er det hevdet at [REDAKTERT] også har forklart seg for Gjenopptakelseskommissjonen, men denne påstanden er, så vidt vi kan se, ikke riktig. Det er gjort en henvendelse til adv. Meling, som oversendte anmeldelsen, men henvendelsen er ikke besvart.

Rettslige utgangspunkter, uriktig anklage:

Straffeloven § 222 rammer bl.a. den som mot bedre vitende gir en uriktig opplysning til retten og politiet, som skaper et uriktig grunnlag for straffansvar, og som derved minimum pådrar noen en siktelse. Først når de uriktige opplysningene eller bevisene resulterer i en siktelse eller mer, er bestemmelsen fullt overtrådt.

Straffeloven § 222 er en videreføring av 1902-lovens § 168. Ordlyden er endret noe, men vilkårene er langt på vei de samme, med unntak av følgesiden; etter den tidligere loven var det tilstrekkelig at *hensikten* var å pådra den andre en siktelse m.m. ("søger at paadrage").

Foreldelse:

I utgangspunktet begynner foreldelsen å løpe idet det straffbare forholdet opphører, jf. § 87 første ledd. At foreldelsen etter omstendighetene kan begynne å løpe fra den dagen virkningen inntrådte, jf. § 87 andre ledd, har ingen praktisk betydning i vårt tilfelle. Virkningen (minimum siktelse) inntrådte i 2000, mens endelig dom falt i 2002, altså i samme tidsperiode som anklagene ble fremsatt i politiavhør og ved forklaring i retten.

Strafferammen for grov uriktig anklage er 10 år. Foreldelsesfristen er dermed 10 år etter § 86. I 1902-loven var strafferammen inntil 21 år (forutsatt langvarig fengselsstraff), men den endrede strafferammen i dagens straffelov medfører at det er dagens foreldelsesfrist (10 år) som gjelder også for falsk anklage begått mens 1902-loven gjaldt, jf. straffeloven § 3 første ledd andre setning.

Godkjent digitalt

Andreas Schei (ASC003) 10.11.2023

side 3 av 6

Det er naturlig å se anklagene fremsatt i politiavhør og i retten i perioden 2000 til 2002 i sammenheng, slik at de utgjør et sammenhengende straffbart forhold. Disse gjentatte anklagene er fremsatt innenfor en begrenset tidsperiode, de er temmelig konsistente, og de gjentas fra [REDACTED] side en rekke ganger i denne perioden.

Det er imidlertid ikke grunnlag for å gå lenger. Forklaringene avgitt i forbindelse med på den ene siden den opprinnelige etterforskningen og på den andre siden etterforskningen etter gjenopptakelsen ligger så langt fra hverandre i tid (19-20 år) at det ikke er naturlig å betrakte dem som sammenhengende i seg selv. Dersom vi forutsetter at en anklage er en aktiv handling, opphørte det straffbare forholdet i 2002, før en ny straffbar handling fortsatte i 2021, da [REDACTED] på nytt forklarte seg om Kristiansens angivelige rolle i Baneheia.

Det er vurdert om [REDACTED] kan holdes ansvarlig for sin etterfølgende passivitet, altså unnlatelse av å forsøke rette opp forholdet etter å ha fremmet uriktige anklager mot Kristiansen i forklaringer, med den følge at Kristiansen ble tiltalt, domfelt og deretter måtte sone.

Selv om det kan virke støtende at det straffbare forholdet foreldes mens konsekvensene av det (urettmessig domfellelse og soning) består, oppfatter vi at det ikke er grunnlag for å utvide gjerningsperioden på grunn av at [REDACTED] forholdt seg passiv etter å ha avgitt uriktig forklaring mot Kristiansen. Denne typen passivitet omfattes ikke av ordlyden i bestemmelsen, og en eventuell straffesanksjonert aktivitetsplikt ville dessuten kunne komme i strid med selvinkrimineringsvernet, jf. også § 226 og begrensningene i den generelle avvergeplikten, jf. § 196 tredje ledd bokstav b. Også uttalelser i forarbeidene og teori trekker i retning av at [REDACTED] etterfølgende passivitet i seg selv ikke er straffbar. [REDACTED] anklager fremsatt i forklaringer er altså straffbare, mens den påfølgende passiviteten/tausheten ikke i seg selv er straffbar.

Slik vi vurderer det, er de opprinnelige uriktige anklagene fra JHA, fremsatt i politiavhør og i retten i perioden 2000 til 2002, derfor foreldet. Gjerningstiden er perioden da forklaringene ble gitt, og foreldelsen begynte å løpe siste gang han forklarte seg i den perioden, dvs. i Agder lagmannsrett vinteren 2002. Denne falske anklagen ble dermed foreldet i 2012.

Ny uriktig anklage etter gjenåpningen

Faktum

I oktober 2021, etter at saken var gjenåpnet, var [REDACTED] inne til politiavhør for første gang siden perioden 2000-2002, dok. 16,05,02,01,01. Hva gjelder Kristiansen, forklarte [REDACTED] seg i store trekk overensstemmende med det han opprinnelig hadde gjort. Vi viser særlig til side 55 til 73 i avhøret, med [REDACTED] historie om hvordan de straffbare handlingene i Baneheia ble utført. I korthet forklarte [REDACTED] her at Kristiansen var pådriveren for de straffbare forholdene, at Kristiansen drepte "den eldste" jenta (s. 63), at Kristiansen forgrep seg seksuelt på begge jentene (s. 59-62), at han med kniv tvang [REDACTED] til å forgripe seg på "den jenta mistenkte tror er den eldste jenta" (s. 62), og at han til slutt tvang [REDACTED] til å drepe "den andre jenta, Stine Sofie" ved trusler ("du skal drepe henne, ellers dreper jeg dere begge", s. 73).

De samme påstandene ble opprettholdt i avhør 29. november 2021, dok. 16,05,02,01,04. Forklaringene i avhør 7. mars og 20. juni 2022, dok. 16,05,02,01,06 og 16,05,02,01,08, går ikke i detalj rundt hva som skjedde på åstedet, men i disse forklaringene legger [REDACTED] fortsatt som premiss at Kristiansen tok del i de straffbare forholdene. Forklaringene fungerer dermed som en bekreftelse på tidlige, mer detaljerte forklaringer.

Godkjent digitalt
Andreas Schei (ASC003) 10.11.2023

side 4 av 6

Rettslig vurdering

De politiforklaringene [REDACTED] ga under den nye etterforskningen i 2021-2022, om Kristiansens delaktighet i de straffbare handlingene i Baneheia, er uriktige anklager i lovens forstand. Riktignok var Kristiansen løslatt og i praksis mulig ferdigsonet, men forklaringene var likevel egnet til å skape uriktig grunnlag for *straffansvar*; Kristiansens sak var gjenåpnet, og saken måtte avsluttes med en dom. En ny dom i samsvar med anklagene ville åpenbart medført (videre) straffansvar for Kristiansen, uavhengig av om gjeninnsetting ville vært aktuelt.

Derimot fikk ikke anklagene denne gangen noen virkning. Kristiansen ble ikke siktet på ny, da påtalemyndigheten fant at det ikke ville være grunnlag for domfellelse mot ham. I samsvar med dette ble han frifunnet i dommen fra Borgarting. [REDACTED] uriktige anklager kan dermed bare straffes som forsøk.

Selv om anklagene ikke var egnet til å pådra Kristiansen ny straff av noen særlig lengde, er overtredelsen åpenbart grov på grunn av alvorret i anklagene og på grunn av de følgene en ny siktelse og evt. domfellelse ville hatt for Kristiansen psykisk, sosialt, praktisk og økonomisk.

Reaksjonsspørsmålet

Slik saken står i dag, kan vi ikke se at det er grunnlag for å påstå forvaring, og det er derfor ikke foreslått at tiltalen utferdiges med et forbehold om forvaringspåstand.

Det vises til at det er gått svært lang tid fra Baneheia-forholdene fant sted, og det er også er gått flere år siden [REDACTED] ble løslatt. Det foreligger ikke opplysninger om at han under eller etter soning har begått nye gjerninger som tilsier en forhøyet risiko for nye lovbrudd som krenker andres liv, helse eller frihet.

En rettspsykiatrisk undersøkelse er under utarbeidelse. Dersom denne skulle tilsi en annen vurdering av forvaringspørsmålet, vil vi rette en ny henvendelse til riksadvokaten om dette.

Øvrig

[REDACTED] har ikke avgitt forklaring siden juni 2022, og har dermed ikke forklart seg etter at han ble anmeldt for grov uriktig anklage. Den 22. september, dok. 26, rettet politiet en henvendelse til forsvareren, adv. Holden, med spørsmål om [REDACTED] ønsket å forklare seg om denne anmeldelsen. [REDACTED] har så langt ikke kommet tilbake med noe ønske om en ny forklaring. Siktelsen, dok. 19,06,01, er oversendt.

Saken er forhåndsberammet for Sør-Rogaland tingrett med oppstart 15. april 2024.

[REDACTED] er for tiden ikke i varetekt.

Forsvarer for [REDACTED] er advokat Svein Holden.

Bistandsadvokater er advokatene Audun Beckstrøm og Håkon Brækhus for de etterlatte og advokat Brynjar Nielsen Meling for Viggo Kristiansen.

Oslo statsadvokatembeter, 9. november 2023

Johan Øverberg

Andreas Schei

Godkjent digitalt

Andreas Schei (ASC003) 10.11.2023

side 6 av 6